

Ramon Llull i Lanza del Vasto: la Relació

Fèlix Saltor

Informàtic i professor jubilat

Aquest any 2015/16 s'ha declarat "any Llull", commemorant el 700è aniversari de la mort del "doctor il·luminat", amb múltiples activitats: exposicions, congressos, concerts, reedicions dels seus llibres, lectures, col·loquis i conferències, programes de TV, etc., no només a Mallorca i Catalunya, sinó arreu d'Europa, i llocs del Nord d'Àfrica i d'Amèrica. Molts el consideren precursor de la lògica moderna i de la informàtica i també s'esmenten autors que han estat influïts per Llull. No veig, però, que es recordi la seva influència en Lanza del Vasto.

Giuseppe Giovanni Lanza di Trabia (San Vito dei Normanni 1901 - Murcia 1981), que signava "Lanza del Vasto", és conegut com a deixeble de Gandhi, apòstol de la no-violència i fundador de la Comunitat de l'Arca, però és menys coneguda la influència rebuda dels escrits lul·lians. Lanza va estudiar català medieval per poder llegir el *Llibre d'Amic i Amat* en versió original, i esmenta explícitament Llull com un dels místics que l'inspiraren.

Hi ha curioses coincidències en les biografies de Llull i de Lanza. Tots dos mediterranis, nascut Llull a Ciutat de Mallorca i Lanza a la regió italiana de Pulla davant l'Adriàtic; conversió sobtada després d'una joventut frívola, Llull per l'aparició de Jesús crucificat,

Lanza en trobar a la *Summa Theologiae* la resposta a la Relació trinitària; coneixement de llengües: català, llatí i àrab (i occità i francès) en Llull, italià, francès, anglès, alemany i espanyol en Lanza; tots dos cristians laics amb vocació predicadora; viatgers tots dos per Europa, sobre tot França i la península itàlica, i pel Llevant: Llull per Xipre, Armènia Menor (Cilícia) i potser Jerusalem, a més del nord d'Àfrica, apart dels territoris de la corona d'Aragó (Montpeller, Sicília, etc.), i Lanza per Rodes, Tars, Síria, Terra Santa, Constantinoble, etc., a més de l'Índia, apart de les Amèriques, Japó i Austràlia; perseguits i detinguts tots dos; presència en concilis: Llull en el de Viena del Delfinat (1311), on presentà tres peticions parcialment ateses, Lanza dejunà 40 dies durant el Vaticà II (1963) pel reconeixement de la noviolència i la condemna de la guerra; tots dos van ser polifacètics, escrivint no només de filosofia i teologia, novel·la i poesia, sinó també, Llull, de lògica, astronomia, geometria, retòrica o medicina, i Lanza teatre, cançons i comentaris bíblics; als *Proverbis* de Llull es poden fer correspondre els aforismes de Lanza.

No hi ha, en canvi, paral·lelismes en l'educació rebuda: Llull és autodidacte, mentre que Lanza rep els ensenyaments tradicionals: primària a la Pulla, secundària a París, universitària a Florència i Pisa, on es doctora (1928) amb *Approcci della Trinità Spirituale*.

Però més que les biografies interessa comparar els escrits. Tots dos consideraren que el món anava per una via desencaminada i el volien "reordenar", Llull seguint el seu mètode de l'*Art*, Lanza aplicant la noviolència gandhiana.

El pensament de Llull s'ha considerat pont entre Orient i Occident i precursor del diàleg interreligiós, termes que també es poden dir del de Lanza, a qui agradava simbolitzar amb el “Segell de Salomó” la síntesi d'Orient i Occident.

Potser la coincidència més gran entre els dos pensaments és la visió que “tot està relacionat amb tot”, una intuïció que Lanza va tenir de ben petit. En particular, la relació entre dos aparentment oposats és de “conciliació” o completesa, la *coincidentia oppositorum* de Nicolau de Cusa (1401 - 1464), insigne lul·lista.

Si en Llull trobem els “ternaris”, com “principi - mitjà } fi” o “Déu - creatura } operació”, en Lanza hi ha les “triades”, com “Substància - Forma } Veritat”.

I no només tota cosa està relacionada amb tota altra cosa, sinó que cada cosa és, en ella mateixa, relacional. Així com per Llull Déu és, més que ternari, trinitari (“Amant - Amat } Amor”, seguint Sant Agustí), i totes les coses -i més els humans- són semblances d'aquesta realitat divina, i doncs “trinitàries”, per Lanza Déu és Relació (però no relativa, com va trobar en la *Summa Theologiae*), i tot és també trinitari, tot és relació: “intern - extern } altern (o complet)”. És doncs la Relació qui “relaciona” els pensaments dels dos.

En un i altre no hi ha contraposició entre fe i raó, sinó conciliació en la Veritat (Lanza), com explica Daniel Vigne en la seva tesi doctoral a La Sorbonne *La Relation infinie. La philosophie de Lanza del Vasto* (una de la vintena de tesis sobre Lanza).

I si trobem els “correlatius” lul·lians, com “membrança - enteniment } volentat” on el segon element es desplega en “entenent - entel·ligible } entendre”, també de la “triada” lanziana “Sensibilitat - Intel·ligència } Voluntat” el segon element dóna lloc a “(ciències:) Matemàtiques - Física } Filosofia”.

Acabem recordant que la primera cosa que Lanza va fer en arribar a Mallorca va ser anar a Sant Francesc a recollir-se davant la tomba de Llull. D'altra banda, el seu poema *Roman de Raymond Lulle* (sobre la versió llegendària de la seva conversió) ha estat qualificada de “le chef d'oeuvre de la vieillesse du poète” per A. de Mareuil, biògraf de Lanza.